

Голові Разової спеціалізованої вченої ради
3/24 Львівського державного університету
фізичної культури ім. Івана Боберського,
доктору педагогічних наук, професору Данилевич М.В.

Відгук

офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора
Єдинака Геннадія Анатолійовича,
на дисертаційну роботу Фіщука Ігоря Михайловича
на тему «Удосконалення військово-прикладної фізичної підготовки
курсантів через оптимізацію змісту вибіркових дисциплін»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD)
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка,
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми

У наукових працях С.В. Романчука, С.В. Гоманюка, К.В. Пронтенка, М.В. Данилевич зазначено, що фізичне виховання курсантів можна розглядати як один з небагатьох чинників життєдіяльності військових підрозділів, адже високий рівень рухової активності позитивно позначається на розвитку фізичних якостей, стані фізичної підготовленості, здоров'ї курсантів та забезпечує високий рівень їхньої професійної підготовленості під час навчання у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) України.

Науковці П.П. Ткачук, С.В. Романчук, С.С. Федак, О.Р. Небожук, І. Л. Шлямар, О.С. Воронцов доводять, що рівень загальної фізичної підготовленості та військово-прикладних рухових навичок курсантів на етапі третього-четвертого років навчання у ВВНЗ не забезпечує їхньої готовності до виконання професійних завдань згідно з обраною військовою спеціальністю. Крім цього, Ю.С. Фіногенов, В.М. Афонін, А.В. Мельніков зазначають, що чинні програми з фізичної підготовки не відповідають сучасним умовам навчально-бойової і бойової діяльності військовослужбовців Збройних сил України. Усе зазначене засвідчує необхідність удосконалити програми фізичної підготовки, а одним із дієвих шляхів може бути оптимізація змісту вибіркових дисциплін для курсантів третього- четвертого років навчання у ВВНЗ.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача

Дисертаційна робота Фіщука Ігоря Михайловича є завершеним самостійним дослідженням, містить раніше не захищені наукові положення та теоретичні узагальнення, має важливе наукове, теоретичне значення. У ній подано вирішення актуального науково-прикладного завдання щодо удосконалення організації та змісту фізичної підготовки, основу яких становить оптимізація змісту вибіркових дисциплін. Реалізація авторської розробки забезпечує необхідний позитивний результат у вирішенні завдань, визначених для курсантів третього і четвертого років навчання у ВВНЗ.

За матеріалами дисертації опубліковано 9 наукових праць, серед яких 5 публікацій у наукових фахових виданнях України категорії «Б», 1 публікація у виданні, яке належить до переліку міжнародної наукометричної бази даних Scopus, і 3 праці апробаційного характеру. Проблематика, зміст, кількість публікацій за дисертаційним дослідженням повністю відповідає вимогам МОН України. Теоретичне оприлюднення наукових досліджень на конференціях повною мірою засвідчує їхню належну апробацію. У публікаціях, що виконані у співавторстві, здобувачу належить впорядкування методологічного апарату дослідження, безпосередній аналіз результатів наукового пошуку, формування висновків тощо.

Новизна представлених теоретичних та експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень

У результаті проведеного дослідження автором отримано *нові дані*:

- вперше науково обґрунтовано, розроблено та експериментально перевірено ефективність програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання вищих військових навчальних закладів через оптимізацію змісту вибіркових дисциплін, які дозволяють забезпечити достатній рівень фізичної підготовленості курсантів для виконання професійних завдань.

Водночас було *доповнено*:

- наукові відомості про напрямки удосконалення загальної та військово-прикладної фізичної підготовки в системі професійної освіти вищих військово-навчальних закладів Збройних сил України;

- дані щодо структури та організації фізичної підготовки курсантів ВВНЗ збройних сил країн – членів НАТО.

Крім цього, *набули подальшого розвитку* наукові дані про спеціальні фізичні якості та військово-прикладні рухові навички курсантів, які необхідно формувати під час занять з фізичної підготовки для підвищення рівня професійної підготовленості військовослужбовців.

Наукова обґрунтованість досліджень

Наукові положення та висновки, що викладені у дисертації Фіщука Ігоря Михайловича, достатньою мірою обґрунтовані, відповідають визначеним меті та завданням відносно об'єкту і предмету дослідження.

Достовірність результатів дослідження

Ступінь достовірності результатів дослідження забезпечується:

- досить об'ємною джерельною базою (використано 266 джерел, із них 54 іноземними мовами);

- ґрунтовним аналізом і систематизацією наукових, документальних матеріалів, передусім нормативних документів Збройних сил України;

- використанням адекватних методів статистичного опрацювання одержаних емпіричних даних;

- залученням достатньої кількості досліджуваних;

- логічно обґрунтованою гіпотезою дослідження.

- тривалістю виконання дисертаційного дослідження (протягом п'яти етапів його реалізації впродовж 2019-2023 років);

- результатами впровадження у практичну діяльність ВВНЗ Збройних сил України, що підтверджено відповідними актами впровадження, зокрема Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів (акт від 26.04.2023); Військового інституту танкових військ, м. Харків (акт від 02.06.2023); науково-дослідної роботи «Удосконалення фізичної підготовки курсантів Сухопутних військ засобами супутнього фізичного тренування», замовник – командувач Сухопутних військ Збройних сил України, м. Львів (акт від 17.04.2023); науково-дослідної роботи «Удосконалення навчальних програм з фізичної підготовки курсантів вищих військових навчальних закладів», шифр «Удосконалення – ФП», замовник – начальник Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів (акт від 13.05.2023).

Рівень виконання поставленого наукового завдання

У дисертації відповідно до гіпотези дослідження коректно визначені мета і завдання дослідження, а також його об'єкт та предмет. Зокрема, мета полягала в удосконаленні змісту занять з фізичної підготовки курсантів третього і четвертого курсів у ВВНЗ через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін. Досягнення мети дослідження забезпечувало вирішення таких завдань: з'ясувати сучасні шляхи удосконалення фізичної підготовки курсантів у ВВНЗ Збройних сил України та країн – членів НАТО; визначити засоби фізичної підготовки, які позитивно впливають на професійно важливі фізичні якості курсантів третього та четвертого курсів навчання; установити рівень фізичної підготовленості та функціонального стану курсантів третього та четвертого курсів навчання у ВВНЗ; обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання у ВВНЗ через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін.

Об'єктом дослідження є фізична підготовка в системі професійної освіти у ВВНЗ, предметом дослідження – зміст навчальних занять з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання у ВВНЗ.

Оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності

Аналіз дисертаційної роботи дозволяє зазначити, що Фіщук Ігор Михайлович володіє методологією наукової діяльності, що передбачає теоретичний аналіз проблеми дослідження, підбір адекватних методів дослідження відповідно до наукової проблеми, у тому числі методів математичної статистики для коректного опрацювання отриманих емпіричних даних. Здобувач виявляє вміння викладати науковий матеріал стисло та послідовно, а разом із іншими продемонстрованими ним компетентностями при проведенні наукових досліджень, дозволяє характеризувати його як науковця, який відповідає науковому ступеню доктора філософії за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Відсутність порушення академічної доброчесності, фабрикації, фальсифікації у дисертації та наукових публікаціях здобувача

Детальне вивчення структури та змісту дисертації, наукових публікацій за результатами дослідження ознак порушення академічної доброчесності, фабрикації, фальсифікації у дисертації і наукових публікаціях здобувача не виявлено.

Характеристика основних структурних елементів дисертаційної роботи

Перший розділ роботи присвячено теоретичному аналізу та узагальненню джерел інформації з досліджуваної проблеми. Зокрема, визначено й узагальнено основи підготовки військовослужбовців Збройних сил України та інших держав; з'ясовано основні поняття і зміст фізичної підготовки військовослужбовців у ВВНЗ; встановлено особливості організації і проведення фізичної підготовки у ВВНЗ України, військових навчальних закладах країн – членів Північноатлантичного альянсу.

У другому розділі розкрито зміст методів дослідження, обраних для вирішення поставлених завдань, та обґрунтовано їхню доцільність; подано відомості про контингент досліджуваних, викладено етапи організації дослідження.

У третьому розділі висвітлено результати констатувального експерименту. Зокрема проведеним дослідженням встановлено, що результати курсантів третього року навчання ($n=40$) у бігу на 100 м мали позитивну зміну, але достовірної різниці не виявлено ($p>0,05$). Результати дослідження показників курсантів у виконанні підтягування засвідчили поліпшення результату під час третього року навчання, порівняно з початком експерименту, у 2,4 разів ($p>0,05$). Результати у бігу на 1000 м на початку експерименту і під час третього року навчання відзначалися покращенням, у середньому, на 5,0 с, але свідчили тільки про позитивну тенденцію ($p>0,05$). Опрацювання даних курсантів четвертого року навчання ($n=50$) виявило, що у бігу на 100 м різниця між одержаним результатом та продемонстрованим курсантами на початку навчання становить 0,3 с, але достовірної різниці немає ($p>0,05$). Встановлено поліпшення результату курсантів в підтягуванні порівняно з початком експерименту у 0,4 разів ($p>0,05$). Дослідження показників курсантів з човникового бігу 6x100 м засвідчили поліпшення результатів наприкінці дослідження порівняно з початком, у середньому, на 2,3 с; проте достовірної різниці немає ($p>0,05$). Під час дослідження показників курсантів старших курсів навчання з урахуванням військових спеціальностей ($n=300$) з'ясовано, що результати курсантів механізованих, танкових, інженерних та артилерійських підрозділів у виконанні контрольних вправ мають позитивні зміни протягом експерименту, але відображають тільки позитивну тенденцію ($p>0,05$).

У четвертому розділі обґрунтовано зміст програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого років навчання у ВВНЗ через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін. Дослідження, пов'язані з визначенням ефективності розробленого змісту, довели, що його використання дозволяє значно поліпшувати показники фізичних якостей. Зокрема було встановлено, що результати виконання вправ загальної фізичної підготовки (біг 100 м, підтягування на перекладині, біг 3000 м) курсантів механізованих, танкових підрозділів (ЕГ1) та артилерійських і інженерних підрозділів (ЕГ2) наприкінці експерименту достовірно покращилися порівняно з початком ($t=2,04-2,73$; $p<0,05$). Крім цього, результати виконання вправ з військово-прикладної фізичної підготовленості (човниковий біг 6 x 100 м, біг 3 км із перешкодами) у ЕГ1 та ЕГ2 наприкінці експерименту достовірно покращилися порівняно з початком ($t=2,56-2,89$; $p<0,01$).

Водночас відзначаємо, що за наслідками проведеного педагогічного експерименту, який передбачав визначення впливу авторських програм фізичної підготовки на рівень професійної підготовленості курсантів старших курсів навчання, встановлено таке: у виконанні вправи «Розвантаження вантажу,

перенесення його на відстань 100 м та завантаження на автомобіль» наприкінці дослідження показники у ЕГ1 порівняно з отриманими у КГ1, а також показники у ЕГ2 порівняно з отриманими у КГ2, є достовірно кращими ($t=2,05-2,08$; $p<0,05$). Таку саму тенденцію спостерігали у результатах виконання вправи «Біг на 1100 м з переповзанням, метанням гранати та перенесенням пораненого»: у ЕГ1 та ЕГ2 наприкінці дослідження значення показника було достовірно кращим порівняно з одержаним в обох КГ ($t=2,04-2,06$; $p<0,05$).

Отже, проведене дослідження, яке передбачало визначення ефективності розроблених програм удосконалення загальної та військово-прикладної фізичної підготовленості курсантів на основі вибіркової спрямованості професійної освіти, довело, що вони є дієвими у поліпшенні рівня фізичної підготовленості курсантів ($p<0,05-0,01$).

У н'ятому розділі представлено результати експериментального дослідження з позиції їхнього зіставлення з наявними у використаних джерелах інформації. У зв'язку з цим виокремлено три групи даних, одержаних під час дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення (зауваження) до дисертаційної роботи

1. Обраною темою роботи є «Удосконалення військово-прикладної фізичної підготовки курсантів через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін», проте у меті та завданнях не зазначається термін військово-прикладна фізична підготовка. Потребує більш детального пояснення у чому полягало удосконалення фізичної підготовки курсантів під час навчання у ВВНЗ.

2. Не цілком зрозуміло чи авторські програми з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого років навчання у ВВНЗ через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін стосуються лише курсантів Сухопутних військ чи всіх видів і родів військ Збройних Сил України ?

3. Поясніть чому в змісті навчальних занять за авторськими програмами вирішували завдання «Формування методичних якостей», адже воно не пов'язане з вправами військово-прикладного та функціонального багатоборства.

4. На сторінці 45 не розкрито умови та порядок виконання контрольних вправ. Конкретизуйте, будь-ласка, як відбувалося тестування ?

5. У таблиці 4.2 (83 с.) представлено перерозподіл навантаження фізичної підготовки на основі вибіркової спрямованості професійної освіти. Рекомендації який дослідників ви ураховували під час такого розподілу ?

6. На нашу думку, викладений у підрозділі 4.2 зміст занять за авторськими програмами, доречніше було подати у додатках.

7. У покликаних на 208 с. представлено монографію за темою дисертації (порядковий номер 151). Чому її немає у списку публікацій здобувача ?

Водночас, попри зазначені питання, зауваження, дискусійні положення дисертаційну роботу Фіщука І.М. оцінюємо загальною позитивною оцінкою та відзначаємо наукову і практичну значущість її результатів.

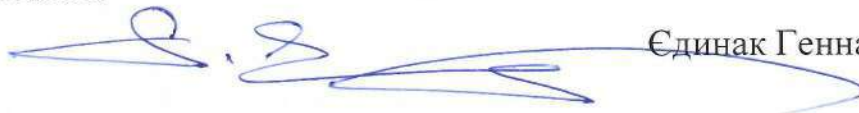
Висновок

Дисертаційна робота Фіщука Ігоря Михайловича на тему «Удосконалення військово-прикладної фізичної підготовки курсантів через оптимізацію змісту вибіркового дисциплін» є завершеним самостійним дослідженням, має наукову

новизну в частині наукового обґрунтування програм з фізичної підготовки курсантів третього та четвертого курсів навчання вищих військових навчальних закладів через оптимізацію змісту вибіркових дисциплін; відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44 (зі змінами)). Автор цієї дисертаційної роботи Фішук Ігор Михайлович заслуговує присудження наукового ступеня доктора філософії (PhD) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
професор кафедри теорії і методики фізичного виховання
Кам'янець-Подільського національного університету
імені Івана Огієнка

 Єдинак Геннадій Анатолійович

03 травня 2024 р.

